

УДК 339.56 (477)

JEL Classification: Q13; Q17

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104068>

Б. В. ДУХНИЦЬКИЙ, кандидат економічних наук

Перспективи зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії

Мета статті – проаналізувати показники зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії, оцінити потенціал її розвитку з урахуванням останніх актуальних тенденцій світового аграрного ринку.

Методика дослідження. Використано методи: теоретичного узагальнення – для характеристики виробництва та зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією країн Азії; аналізу і синтезу – для розгляду динаміки і товарної структури взаємної аграрної торгівлі між Україною та азійськими державами; загального дослідження функціонування сільськогосподарської системи країн регіону; порівняльної оцінки – для формування рейтингів найбільших експортерів та імпортерів продовольства серед азійських держав, знаходження відмінностей між вітчизняним експортом продукції сільського господарства та імпортом Азії, і навпаки; графічний і табличний – для оптимізації наочного відображення результатів дослідження.

Результати дослідження. Розглянуто актуальний експорт та імпорт агропродовольчої продукції країнами Азії, визначено основних торгових представників регіону, проаналізовано вирішальну роль Азії у формуванні глобальної пропозиції продовольства, досліджено актуальний стан торгівлі аграрною продукцією України з державами регіону, здійснено загальну оцінку потенціалу її розвитку, виходячи з останніх тенденцій глобального ринку та поточного використання угод про функціонування зон вільної торгівлі між сторонами.

Елементи наукової новизни. Виділено окремо азійські країни як зовнішньоторговельних партнерів України стосовно агропродовольчої продукції, в тому числі найбільш важливих гравців в експорті та імпорті, надано аналітичну інформацію з урахуванням впливу пандемії та підписання нової міжрегіональної торгової угоди.

Практична значущість. Наведені положення спрямовані на інформування вітчизняних експортерів та імпортерів сільськогосподарської сировини і готових харчових продуктів про можливості виходу, закріплення та необхідних закупівель на ринках країн Азії, а також органів державної влади, що прямо впливають на прийняття рішень щодо лібералізації міжнародної торгівлі. Табл.: 6. Рис.: 1. Бібліогр.: 15.

Ключові слова: перспектива; зовнішня торгівля; продовольство; структура; пандемія; ринкові умови.

Духницький Богдан Володимирович – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-5521-5602>

Постановка проблеми. Україна продовжує утверджуватися як потужний гравець на глобальному ринку продовольства, поступово диверсифікуючи власну товарну і географічну структуру експорту. Маючи визначений перелік продукції, що стабільно користується попитом на зарубіжних ринках, вітчизняні експортери переважно фокусуються на найбільш привабливих для збуту регіонах. У цьому контексті Азія відіграє головну роль, адже посідає перше місце в географічній структурі українського аграрного експорту. Разом із тим відносно значними стали й закупівлі вітчизняними контрагент-

тами сільськогосподарської сировини і готових харчових продуктів у державах цього регіону. Незважаючи на загальну зростаючу динаміку взаємної торгівлі між сторонами, вона характеризується багатьма нюансами, що здатні впливати на її вартісні та кількісні обсяги. Зокрема, для України існує дуже висока залежність підсумкових показників від результатів експорту та імпорту з Китаєм, Індією та Туреччиною, угод про створення зон вільної торгівлі з якими поки не укладено. Також ця частина світу занадто неоднорідна в аспекті економічного розвитку, соціально-політичного становища та ментальних пріоритетів країн, що до неї входять. Вказані особливості потребують не

© Б. В. Духницький, 2021

просто врахування, а й, з допомогою наявних характеристик, конкретної оцінки їх впливу на перспективи розвитку вітчизняної зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією з державами Азії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародна торгівля продовольством та зовнішня аграрна торгівля України знайшли своє відображення в працях вітчизняних вчених, таких як В. І. Власов [2], Н. А. Карасьова [5], О.В. Коваленко [14], Ю. О. Лупенко [11], Н. І. Патики [10], М. І. Пугачов [8, 10, 11], О. В. Хомаківська [10] та ін. Масив статистичних даних та відповідної аналітичної інформації оприлюднюють окремі українські [3, 4] та зарубіжні [1, 12, 13, 15] організації.

Мета статті – проаналізувати показники зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії, оцінити потенціал її розвитку з урахуванням останніх актуальних тенденцій світового аграрного ринку.

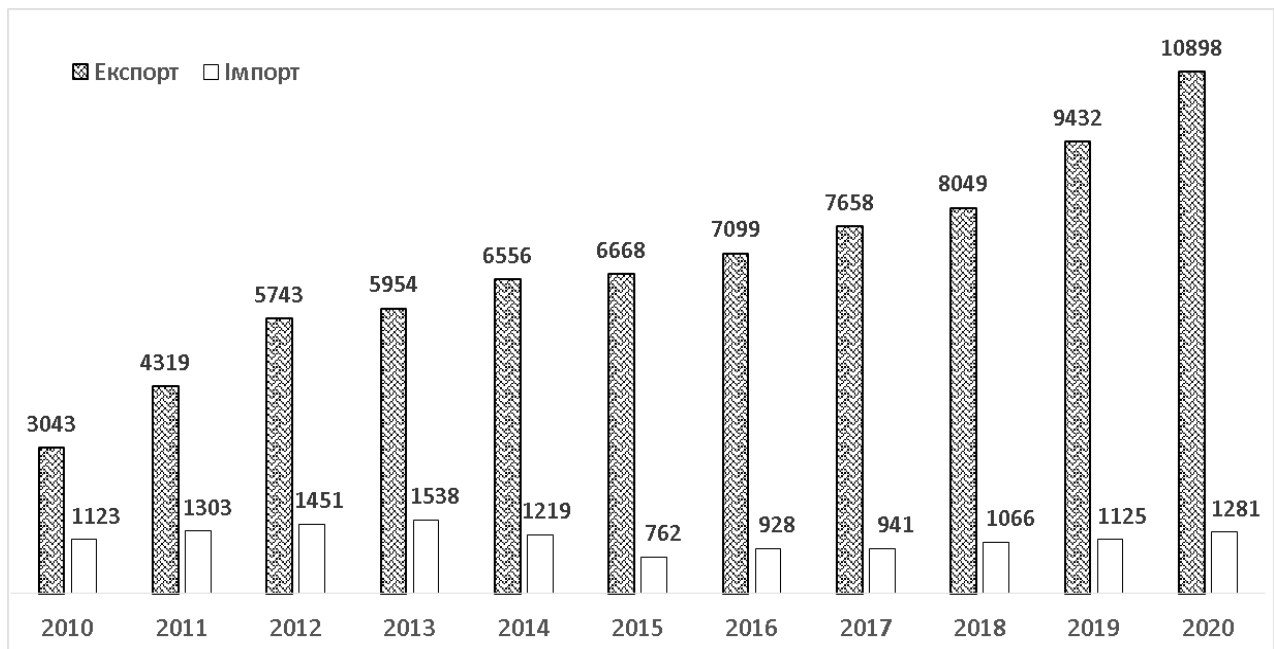
Виклад основних результатів дослідження. Азія в глобальному масштабі являє собою частину світу, де проживає орієнтовно 4,6 млрд потенційних споживачів [12]. Це зумовлює найвищу загальну ємність ринку згаданого географічного регіону, включаючи сегмент сільськогосподарської та пов'язаної з нею продукції. У цілому тут існують серйозні труднощі із забезпеченням населення продуктами харчування, а сумарне сальдо зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією має від'ємне значення. За результатами 2019 р., разом усі держави Азії експортували на суму 307,6 млрд дол. США, за імпорту, який сягнув 526,3 млрд дол. США [12]. Загалом останніми роками регіон нарощував обсяги аграрної торгівлі – так, у 2015 р. його експорт становив 271,0 млрд дол. США, тоді як імпорт – 464,6 млрд дол. США [12]. Стосовно головних гравців міжнародного продовольчого ринку, то найбільшими вартісними обсягами експорту з цієї частини світу станом на 2019 р. вирізняються Китай (71,4 млрд дол. США), Таїланд (33,8 млрд дол. США), Індонезія (32,9 млрд дол. США), Індія (29,3 млрд дол. США), Малайзія (21,8 млрд дол. США), Туреччина (18,8 млрд дол. США), В'єтнам (18,6 млрд дол. США). Водночас основні

імпортні поставки ззовні припадають на Китай (172,4 млрд дол. США), Японію (59,0 млрд дол. США), Південну Корею (27,5 млрд дол. США), Індію (21,7 млрд дол. США), В'єтнам (20,9 млрд дол. США), Саудівську Аравію (20,1 млрд дол. США), Індонезію (19,2 млрд дол. США). Відповідно до цих даних, у Китаю негативне сальдо щодо аграрної продукції більше ніж на 100 млрд дол. США, для Японії воно від'ємне на понад 50 млрд дол. США, за позитивного балансу серед вказаних країн – Таїланд, Індонезія, Індія, Малайзія і Туреччина [12].

Розвиток взаємної торгівлі агропродовольчою продукцією України з азійськими партнерами за останні роки складно охарактеризувати однозначно [1, 8, 11]. Щодо експорту слід відзначити стабільне зростання його вартості, яке не припинялося навіть у кризових для вітчизняної аграрної торгівлі 2014-2016 рр. унаслідок негативних подій у Криму та на Донбасі. В результаті український експорт до цього регіону зріс від 3,0 млрд дол. США у 2010-му до 10,9 млрд дол. США у 2020 р. Інша ситуація спостерігалася з імпортом. Статистично він збільшився не так відчутно – від 1,1 млрд дол. США 2010-го до 1,3 млрд дол. США 2020 р., однак його максимум було зафіксовано у 2013 р. (1,5 млрд дол. США), а з наступного року вже розпочалася спадна динаміка, яка призвела до абсолютно найнижчого показника 2015 р. – менше 0,8 млрд дол. США (рис.). Тобто, на даний час триває відновлення імпорту з Азії до зафіксованих рівнів фактично 10 років тому [3, 4].

У загальному, за даними 2020 р., оборот взаємної торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та азійськими країнами сягнув майже 12,2 млрд дол. США, із додатним для України сальдо 9,6 млрд дол. США.

Минулого року Азія традиційно стала найбільшим регіоном для збуту вітчизняної агропродовольчої продукції, доходи від продажу до якого склали 48,7 % від усього галузевого експорту. Разом із тим азійські країни посідають друге місце (18,6 %) у географічній структурі імпорту сільськогосподарських товарів Україною, помітно поступаючись перед Європейським Союзом (51,6 %) [4].

Торгівля агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії, млн дол. США

Джерело: Сформовано автором на основі [4].

Головними покупцями українських аграрних і продовольчих товарів в Азії торік стали: Китай – 3554 млн дол. США, Індія – 1498 млн дол. США, Туреччина – 1069 млн дол. США, Індонезія – 566 млн дол. США, Саудівська Аравія – 435 млн дол. США, Ірак – 398 млн дол. США, Ізраїль – 376 млн дол. США, Бангладеш – 347 млн дол. США. Разом на ці країни припало понад 3/4 вартісних обсягів агропродовольчого експорту України до Азії. Найбільші закупівлі сільськогосподарської продукції з цього регіону вітчизняні компанії-імпортери здійснили в Туреччині (485 млн дол. США), Китаї (199 млн дол. США), Індонезії (169 млн дол. США), Індії (110 млн дол. США). Вказані країни забезпечили 2020 р. 75 % вартісних обсягів імпорту з азійського напрямку [4].

Товарна структура українського експорту до країн Азії представлена переважно традиційними групами агропродовольчої продукції, а саме: зерновими культурами, насінням і плодами олійних, жирами й оліями, залишками і відходами переробної промисловості, а також м'ясопродуктами, які сукупно сформували майже 94 % його вартості.

Пріоритетні для України імпортні товари не настільки визначальні в загальному переліку поставок з азійського регіону, однак варто виділити плодово-ягідну продукцію, олії та жири (головним чином пальмову), різні овочі, насіння олійних (в основному соняшнику), каву, чай і прянощі, спільна

частка яких перевершила 60% від вартості закупівель у азійських контрагентів [4].

Цікаво, що країни Азії також характеризуються найбільшими кількісними обсягами виробництва різноманітних груп агропродовольчої продукції. Так, цей регіон виступає абсолютним лідером по зернових (49 % загальносвітового урожаю), овочах (77 %), картоплі (52 %), плодах та ягодах (57 %) у 2018 р. Серед груп тваринницької продукції Азія домінує у виробництві м'яса (43 % від глобальної пропозиції), молока (41 %), яєць (63 %), риби і морепродуктів (70 %) за підсумками 2018 р. У сегменті переробки азійські країни також вирізняються найвищими показниками виробництва, зокрема 43 % цукру і 57 % рослинних олій у 2018 р. Крім того, варто відзначити згаданий регіон ще в низці важливих товарних груп агропродовольчої продукції, таких як олійні культури – 51 %, кави – 30 % (хоча найбільше кавових дерев вирощується в Південній Америці), чай – 86 %, тютюну – 63 % [12].

Міцні позиції Азії у виробництві сільськогосподарської продукції зумовлюються не лише завдяки значній кількості населення і величезним природним ресурсам Китаю та Індії, а й через належну систему організації діяльності. Регіон представлений як великими холдинговими компаніями, так і, що не менш важливо, об'єднаннями фермерів разом зі спеціалізованими малими підприємствами, які утворюють кооперативи.

Серед останніх можна виділити ті, що належать до найбільших не тільки в Азії, а й у глобальному масштабі [6].

Національна федерація сільськогосподарських кооперативів Республіки Корея (NACF) створена у 1961 р., одна з найбільших кооперативних організацій світу. До її складу входить близько 1200 малих кооперативів, членство в яких мають понад 80 % фермерів Південної Кореї (2,5 млн осіб). За наявною інформацією, загальний прибуток всіх кооперативів-членів у 2011 р. сягнув 589 млн дол. США. З 2012 р. кооператив реструктуризував свою діяльність через створення фінансових і маркетингових холдингових компаній. На даний час NACF позиціонує себе як дорадчий і освітній центр, із підрозділами також у сферах банківських послуг, маркетингу і постачання великої рогатої худоби.

Національна федерація асоціацій сільськогосподарських кооперативів Zen-Noh виступає найбільшим об'єднанням фермерів Японії. Заснована у 1972 р. У 2004 р. сумарна виручка кооперативів федерації становила 53,8 млрд дол. США. Серед видів діяльності цього об'єднання - виробництво зернових, зокрема рису, молочної і м'ясної продукції, фруктів, овочів. Крім того, існує спеціалізація на добривах та упаковці. Низка штаб-квартир федерації консультує фермерів щодо діяльності господарств, маркетингу та управління, надає логістичні послуги та сприяє збуту на внутрішньому ринку і за кордоном. З 2006 р. кооператив бере участь у розробці генетично модифікованих продуктів харчування. Належить до переліку головних імпортерів кормів для тварин та

добрив. Згідно з оцінками, 70 % продажів хімічних добрив у Японії здійснюють члени об'єднання. До складу Zen-Noh зараз входить 1173 кооперативи, з наявними філіалами в Німеччині, Канаді, Великобританії, США, Китаї, Таїланді та Австралії [6].

Подією глобального масштабу визнано підписання 15 листопада 2020 р. Угоди «Регіональне, всебічне економічне партнерство» між Китаєм та чотирнадцятьма азійсько-тихоокеанськими державами (В'єтнам, Сінгапур, Індонезія, Малайзія, Таїланд, Філіппіни, М'янма, Бруней, Лаос, Камбоджа, Японія, Австралія, Південна Корея та Нова Зеландія), що стала найбільшою в історії у сфері вільної торгівлі. Основна домовленість в її рамках - зниження тарифів і встановлення загальних для всіх правил торгівлі. За підрахунками, вона охопить 2,2 млрд людей та орієнтовно третину світового економічного виробництва. Переговори перед підписанням угоди були складними і тривалими; хоча з них вийшла Індія, очікується, що обсяги торгівлі цього угруповання наблизяться до показників Євросоюзу [7].

Варто також звернути увагу на деталізацію товарної структури експорту та імпорту агропродовольчої продукції серед основних гравців регіону Азії, що допоможе чіткіше оцінити подальші перспективи взаємної торгівлі України з ними. Зокрема, Китай спеціалізується на експорті риби і морепродуктів, промислово перероблених фруктів та овочів, плодів і ягід, різних харчових продуктів, кави, чаю та спецій [13]. Ці продукти у 2019 р. сформували майже половину (48 %) вартості китайського агропродовольчого експорту (табл. 1).

1. Товарна структура експорту аграрної продукції Китаю у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
Риба і морепродукти	13	12	11
Продукти переробки фруктів та овочів	8	8	8
Плоди і ягоди	5	6	7
Різні харчові продукти	4	4	5
Кава, чай, спеції	3	4	4

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Таїланд здебільшого сконцентрований на продажах за кордон продуктів із м'яса і риби, різних плодів та ягід, зернових культур, окремих харчових продуктів, цукру і конди-

терських виробів, на які 2019 р. припадало 59 % у загальній вартості його аграрного експорту (табл. 2).

2. Товарна структура експорту аграрної продукції Таїланду у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
Готові продукти з м'яса, риби	7	7	7
Плоди і ягоди	3	4	4
Зернові культури	6	4	4
Різні харчові продукти	2	2	2
Цукор і кондитерські вироби з нього	3	3	2

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Визначальними для Індонезії стали продажі на міжнародному ринку власних олій та жирів, риби і морепродуктів, кави, чаю та спецій, готових продуктів з риби і м'яса,

а також різних харчових продуктів [13]. Їх спільна частка в загальному аграрному експорті цієї країни перевищила 3/4 у 2019 р. (табл. 3).

3. Товарна структура експорту аграрної продукції Індонезії у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
Жири та олії	20	18	21
Риба і морепродукти	3	3	4
Кава, чай, спеції	2	2	2
Готові продукти з м'яса, риби	1	1	1
Різні харчові продукти	1	1	1

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Стосовно інших найбільших експортерів з-поміж азійських країн, то для Індії домінуючими товарними позиціями виступають зернові, риба і морепродукти, кава, чай і спеції, для Малайзії - олії та жири разом з какао-продуктами, для Туреччини - плоди і ягоди, готова плодоовочева продукція, вироби із зерна, для В'єтнаму - риба і морепродукти, різні фрукти, кава, чай та спеції [13].

В імпорті агропродовольчої продукції Китаю виділяються насіння і плоди олійних культур, м'ясо і субпродукти, риба і ракоподібні, фрукти, олії та жири [13]. Спільна частка зазначених груп становила 56 % у вартості закупівель сільськогосподарської сировини і продовольства Китаєм за кордоном у 2019 р. (табл. 4).

4. Товарна структура імпорту аграрної продукції Китаєм у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
Олійні	43	40	45
М'ясопродукти	11	19	30
Риба і морепродукти	12	15	12
Плоди і ягоди	9	12	12
Жири та олії	9	10	11

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Японія імпортує м'ясну і рибну продукцію у вигляді сировини та готову до споживання, зерно і вироби з тютюну, які разом утво-

рили 69 % зовнішніх продовольчих закупівель країни 2019 р. у грошовому виразі (табл. 5).

5. Товарна структура імпорту аграрної продукції Японією у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
М'ясопродукти	10	11	10
Риба і морепродукти	12	12	10
Готові продукти з м'яса, риби	7	7	6
Зернові культури	6	6	6
Тютюнові вироби	5	5	5

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Південна Корея ввозить з-за кордону переважно м'ясо і субпродукти, рибу і морепродукти, зернові культури, різні харчові

продукти, залишки харчової промисловості, із часткою у загальному 64 % вартості її агропродовольчого імпорту (табл. 6).

6. Товарна структура імпорту аграрної продукції Південною Кореєю у 2018-2020 рр. (основні групи), млрд дол. США

Товарна група	2018	2019	2020
М'ясопродукти	5	5	5
Риба і морепродукти	5	5	5
Зернові культури	3	4	4
Різні харчові продукти	2	2	2
Залишки і відходи	2	2	2

Джерело: Сформовано автором на основі [13].

Також варто зазначити, що для Індії основною імпортованою продукцією слугують олії та жири, для В'єтнаму - залишки та відходи, фрукти, зерно, для Саудівської Аравії - зернові культури, для Індонезії - зерно, залишки та відходи, цукор і кондитерські вироби з нього. Ще один важливий покупець та споживач українського продовольства - Туреччина, здебільшого закуповує за кордоном зернові культури, насіння і плоди олійних, залишки і відходи харчової промисловості, олії та жири [13].

Якщо розглядати торгівлю згаданого регіону в цілому, то у 2020 р. найбільші вартісні обсяги експорту Азії припали на олії та жири, рибу і морепродукти, свіжі плоди і ягоди, різні харчові продукти, готові продукти з м'яса і риби, зернові культури, овочі. В імпорті агропродовольчої продукції минулого року в основному виділялися насіння і плоди олійних культур, м'ясо та їстівні субпродукти, зерно, олії та жири, фрукти, риба і морепродукти, залишки та відходи харчової промисловості [13, 15].

У теперішніх умовах триваючої пандемії коронавірусу розвиток міжнародної торгівлі перебуває під великим питанням, адже компанії, які спеціалізуються на зовнішньоекономічній діяльності, кілька разів за 2020-2021 рр. опинилися в умовах неможливості працювати та невизначеності навіть у короткостроковому періоді. Наприклад, у перші місяці (січень і лютий) минулого року, коли фіксувався найбільший спалах захворюваності в країні, Китай взагалі не експортував та не імпортував жоден вид продукції, його порти були повністю закриті [13]. За таких обставин, хоча й при нагальній необхідності, чітких планах поставок і підписаних зовнішньоекономічних договорах, фактичне здійснення торгівлі виявилось неможливим. У майбутньому ймовірно повторення цієї ситуації теж викличе непередбачувані наслідки,

а отже, необхідно вже на нинішньому етапі розробляти оптимальні способи удосконалення ланцюгів поставок, особливо коли вони охоплюють великі відстані [2, 5, 9].

Іншим важливим аспектом, який впливає на актуальний стан і перспективи взаємовідносин України з державами Азії, є наявність угод про зони вільної торгівлі [10, 14]. Уже декілька років тривають фінальні перемовини з Туреччиною, що ніяк не можуть завершитися позитивно, в тому числі через розбіжності у питаннях захисту ринку від імпорту сільськогосподарської продукції. Від початку нинішнього року набула чинності Угода про ЗВТ між Україною та Ізраїлем. Серед основних пріоритетів для України в найближчому часі розглядаються можливості початку консультацій з Йорданією, В'єтнамом та Індонезією. Крім того, необхідно узгоджувати з Китаєм зниження ним імпортних мит на продукти українського виробництва. Сукупність перерахованих чинників та варіанти перебігу ситуації з пандемією визначають фактичні результати аграрної торгівлі України та азійських країн, причому їх вплив може виявитися неоднаковим стосовно кожної сторони.

Висновки. Для української агропродовольчої продукції азійський ринок є основним споживачем, помітно випереджаючи покупців з інших регіонів світу. Важливе значення також має й імпорт різних сільськогосподарських товарів із цього регіону, доповнюючи та розширюючи асортимент закупівель України за кордоном. Типовість товарної структури у взаємній зовнішній торгівлі аграрною сировиною і готовими продуктами між сторонами свідчить про міцний рівень залежності та обнадійливі перспективи її подальшого розвитку. Разом із тим, як свідчать останні події глобального масштабу, міжнародна торгівля може різко змінити пріоритети при настанні непередбачуваних

обставин. Додатковим чинником системної присутності вітчизняних компаній на ринках Азії повинно стати створення і функціонування зон вільної торгівлі з тими країнами, де залишається найбільший невикористаний потенціал міжнародного співробітництва. У будь-якому разі, універсальним заходом видається комплексна оцінка ринку кожної окремої країни регіону для виявлення тих продуктів, по яких існує висока імпортоза-

лежність, особливо коли вони виробляються і в Україні. Таким чином, відбуватиметься поступова товарна диверсифікація зовнішніх поставок нашої країни. З іншого боку, Україна має об'єктивну потребу в імпорті деяких груп продукції, зокрема цитрусових, фруктів, кави, чаю, пальмової олії, що можуть бути закуплені в основному на ринках країн Азії.

Список бібліографічних посилань

1. Аграрні перспективи України 2017-2030: Базовий сценарій. URL : https://apd-ukraine.de/images/APD_APR_06-2017_AGMEMOD_Baseline_ukr.pdf.
2. Власов В. І. Глобалістика: історія, теорія : монографія; у 2 т. / Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2012. Т. 2. 856 с.
3. Державна митна служба України. URL : <https://customs.gov.ua>.
4. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Карасьова Н. А. Розвиток експортоорієнтованої діяльності аграрного сектора економіки : дис. ... д-ра екон. наук : спец 08.00.03. ННЦ «ІАЕ». Київ, 2017. 424 с.
6. Крупнейшие аграрные кооперативы мира. URL : https://biz.censor.net.ua/resonance/3210685/krupneyishie_ag_rarnye_kooperativy_mira.
7. Найбільша в світі угода про вільну торгівлю. URL : <https://www.dw.com/uk/ukladena-naibilsha-u-sviti-uhoda-pro-vilnu-torhivliu/a-55605437?maca=ukr-rss-ukrnet-ukr-all-3816-xml>.
8. Пугачов М. І., Духницький Б. В. Перспективи експорту агропродовольчої продукції України: 20 основних країн-імпортерів кукурудзи. Київ : ННЦ ІАЕ, 2017. 26 с.
9. Стратегія розвитку експорту продукції сільського господарства, харчової та переробної промисловості України на 2019-2023 роки / Міністерство економічного розвитку та торгівлі, 2019. 60 с.
10. Сучасні тенденції конкурентоспроможності сільського господарства України на світовому ринку : методичні рекомендації. [Патика Н. І., Пугачов М. І., Ходаківська О. В., Штакал М. А.]; за ред. О. В. Ходаківської, Н. І. Патики. Вінниця : ТОВ «Віндрук», 2019. 46 с.
11. Формування глобального і регіонального ринків сільськогосподарської сировини та продовольства : монографія / [Ю. О. Лупенко, М. І. Пугачов, Б. В. Духницький та ін.]; за ред. Ю. О. Лупенка, М. І. Пугачова. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2015. 320 с.
12. FAOSTAT. URL : <http://www.fao.org/faostat/en>.
13. International Trade Centre. URL : <http://www.intracen.org>.
14. Kovalenko O., Verbytskyi S. Ukrainian agri-food sector: foreign trade and globalization. *The Scientific Journal of Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu"*. Cahul, Moldova. 2018. № 2(4). P. 43-58.
15. OECD-FAO Agricultural Outlook 2020-2029. URL : <http://www.fao.org/3/ca8861en/CA8861EN.pdf>.

References

1. Agrarni perspektyvy Ukrainy 2017-2030: Bazovyi stsenerii [Agrarian prospects of Ukraine 2017-2030: Baseline scenarios]. (2017). Retrieved from: https://apd-ukraine.de/images/APD_APR_06-2017_AGMEMOD_Baseline_ukr.pdf [In Ukrainian].
2. Vlasov, V.I. (2012). Globalistyka: istoriya, teoriya: monografiia u 2 t. [Globalistics: History, Theory: monograph: in 2 vols.]. Vinnytsya: TOV «Nilan-LTD» [In Ukrainian].
3. Derzhavna mytna sluzhba Ukrainy [State Customs Service of Ukraine]. Retrieved from: <https://customs.gov.ua> [In Ukrainian].
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [In Ukrainian].
5. Karasiova, N.A. (2017). Rozvytok eksportoorientovanoi diialnosti ahrarnoho sektora ekonomiky [Development of export-oriented activity the agricultural sector of economy]. *Doctor's thesis*. Kyiv [In Ukrainian].
6. Krupnejshie agrarnye kooperativy mira [The largest agricultural cooperatives in the world] (2020). Retrieved from: https://biz.censor.net.ua/resonance/3210685/krupneyishie_agrarnye_kooperativy_mira <http://www.ukrstat.gov.ua> [In Russian].
7. Naibilsha v sviti ughoda pro vilnu torhivliu [The world's largest free trade agreement] (2020). Retrieved from: <https://www.dw.com/uk/ukladena-naibilsha-u-sviti-uhoda-pro-vilnu-torhivliu/a-55605437?maca=ukr-rss-ukrnet-ukr-all-3816-xml> [In Ukrainian].
8. Pugachov, M.I. & Dukhnytskyi, B.V. (2017). Perspektyvni napryamy eksportu agroprodovolchoyi produkciyi Ukrainy: 20 providnykh krayin-impoteriv kukurudz [Perspective directions for agricultural export of Ukraine: 20 leading importing countries of maize]. Kyiv: NNTs "IAE" [In Ukrainian].
9. Strategiiia rozvytku eksportu produktsii silskogo gospodarstva, kharchovoi ta pererobnoi promyslovosti Ukrainy na 2019-2023 roky [Strategy for the export development of agricultural products, food and processing industries of Ukraine for 2019-2023] (2019). Ministry of Economic Development and Trade [In Ukrainian].
10. Patyka, N.I., Pugachov, M.I., Khodakivska, O.V., et al. (2019). Suchasni tendentsii konkurentospromozhnosti silskogo gospodarstva Ukrainy na svitovomu rynku: metodychni rekomendatsii [Current trends in the competitiveness of agriculture in Ukraine on the world market: methodical recommendations]. O.V. Khodakivska, N.I. Patyka (Ed.). Vinnytsia: TOV «Vindruck» [In Ukrainian].
11. Lupenko, Yu.O., Pugachov, M.I., Dukhnytskyi, B.V., et al. (2015). Formuvannia globalnogo i regionalnogo rynkiv silskogospodarskoi syrovyny ta prodovolstva: monografiia [Formation of global and regional markets for agricultural raw and food: monograph]. Yu.O. Lupenko, M.I. Pugachov (Ed.). Kyiv: NNTs «IAE» [In Ukrainian].
12. FAOSTAT. Retrieved from: <http://www.fao.org/faostat/en> [In English].
13. International Trade Centre. Retrieved from: <http://www.intracen.org> [In English].
14. Kovalenko, O. & Verbytskyi, S. (2018). Ukrainian agri-food sector: foreign trade amid globalization. *The Scientific Journal of Cahul State University "Bogdan Petriceicu Hasdeu"*. Cahul, Moldova [In English].
15. OECD-FAO Agricultural Outlook 2020-2029. (2020). Retrieved from: <http://www.fao.org/3/ca8861en/CA8861EN.pdf> [In English].

Dukhnytskyi B. V. Prospects for foreign trade in agri-food products between Ukraine and Asian countries.

The purpose of the article is to analyze the indicators of foreign trade in agri-food products between Ukraine and Asian countries, to assess the potential of its development with taking into account latest trends in the world agricultural market.

Research methods. Methods used: theoretical generalization - for characterizing the production and foreign trade of agri-food products in Asian countries, analysis and synthesis - for considering the dynamics and commodity structure of mutual agricultural trade between Ukraine and Asian countries, general studying an agricultural system of the region, comparative evaluation - for forming ratings of the largest exporters and importers of food among Asian countries, finding differences between domestic exports of agricultural products and imports of Asia, and vice versa, graphical and tabular - for optimizing the visual displaying of research results.

Research results. The current export and import of agri-food products by Asian countries are considered, the main trade representatives of the region are identified, the crucial role of Asia in the formation of global food supply is analyzed, the current state of Ukraine's agricultural trade with Asian countries is studied, an overall assessment of its development potential was made, based on the latest trends in the global market and possible using of agreements on the functioning of free trade zones between the partners.

Scientific novelty. Asian countries have been researched out separately as Ukraine's foreign trade partners in terms of agri-food products, including the most important players in exports and imports, analytical information has been provided taking into account the impact of the pandemic and the signing of a new interregional trade agreement.

Practical significance. The provisions of the article are aimed at informing domestic exporters and importers of agricultural raw materials and ready food products about the possibilities of entering, consolidating and necessary purchases in Asian markets, as well as public authorities that directly influence decisions on international trade liberalization. Tabl.: 6. Figs.: 1. Refs.: 15.

Keywords: prospect; foreign trade; food; structure; pandemic; market conditions.

Dukhnytskyi Bohdan Volodymyrovych - candidate of economic sciences, senior research fellow of the department of agrarian production economics and international integration, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics" (10, Heroiv Oborony St., Kyiv, 03127)

E-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-5521-5602>

Духницький Б. В. Перспективи зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії

Цель статьи - проанализировать показатели внешней торговли агропродовольственной продукцией между Украиной и странами Азии, оценить потенциал ее развития с учетом последних актуальных тенденций мирового аграрного рынка.

Методика исследования. Используются методы: теоретического обобщения - для характеристики производства и внешней торговли агропродовольственной продукцией стран Азии; анализа и синтеза - для рассмотрения динамики и товарной структуры взаимной аграрной торговли между Украиной и азиатскими государствами; общего исследования функционирования сельскохозяйственной системы стран региона; сравнительной оценки - для формирования рейтингов крупнейших экспортеров и импортеров продовольствия среди азиатских государств, выявления различий между отечественным экспортом продукции сельского хозяйства и импортом Азии, и наоборот; графический и табличный - для оптимизации наглядного отображения результатов исследования.

Результаты исследования. Рассмотрены актуальные экспорт и импорт агропродовольственной продукции странами Азии, определены основные торговые представители региона, проанализирована решающая роль Азии в формировании глобального предложения продовольствия, исследовано актуальное состояние торговли аграрной продукцией Украины с государствами региона, осуществлена общая оценка потенциала ее развития, исходя из последних тенденций глобально-го рынка и потенциального использования соглашений о функционировании зон свободной торговли между сторонами.

Элементы научной новизны. Выделены отдельно азиатские страны как внешнеторговые партнеры Украины по агропродовольственной продукции, в том числе наиболее важные игроки в экспорте и импорте, подана аналитическая информация с учетом влияния пандемии и подписания нового межрегионального торгового соглашения.

Практическая значимость. Приведенные положения направлены на информирование отечественных экспортеров и импортеров сельскохозяйственного сырья и готовых пищевых продуктов о возможности выхода, закрепления и необходимых закупок на рынках стран Азии, а также органов государственной власти, которые прямо влияют на принятие решений по либерализации международной торговли. Табл.: 6. Илл.: 1. Библиогр.: 15.

Ключевые слова: перспектива; внешняя торговля; продовольствие; структура; пандемия; рыночные условия.

Духницький Богдан Владимирович - кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу економіки аграрного виробництва та міжнародної інтеграції, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» (03127, м. Київ, ул. Героїв Оборони, 10)

E-mail: duhnitsky@faust.kiev.ua

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-5521-5602>

Стаття надійшла до редакції 24.03.2021 р.

Фахове рецензування: 31.03.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Духницький Б. В. Перспективи зовнішньої торгівлі агропродовольчою продукцією між Україною та країнами Азії. *Економіка АПК*. 2021. № 4. С. 68 – 75. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104068>

Dukhnytskyi, B.V. (2021). Perspektyvy zovnishnoi torhivli ahroprodovolchoiu produktsiieiu mizh Ukrainoiu ta krainamy Azii [Prospects for foreign trade in agri-food products between Ukraine and Asian countries]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 68 – 75 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104068>

* * *